

Katja Plemenitaš

Okvirjanje nasilja v predsedniškem diskurzu: študija govorov Baracka Obame

1 Uvod

Namen tega prispevka je prikazati retoriko, ki jo je Barack Obama uporabil v svojih javnih odzivih na nasilje nad afroameriškimi državljani. Predstavljena analiza se osredotoča na Obamov diskurz o ubojih mladih temnopoltih moških v času njegovega predsedovanja, s posebnim poudarkom na pobojih mladih temnopoltih moških s strani policistov in množičnem poboju temnopoltih faranov s strani belskega rasista. Analiza temelji na besedilni analizi ter združuje teorijo diskurzivnega okvirjanja (na primer Kuypers, 1997, 2009; Entman, 2004; Lakoff, 2004) in teorijo jezikovnega vrednotenja (Martin in White, 2005). Kot osrednja analitična kategorija je uporabljen koncept ocenjevalnih okvirov, ki so opredeljeni kot poudarjanje različnih elementov v konceptualizaciji resničnosti s pomočjo različnih vrst stališč, sodb in izražanja čustev. Analiza upošteva tudi izsledke dosedanjih študij, ki kažejo, da se retorika Baracka Obame na splošno nagiba bolj k implicitnim kot eksplicitnim izrazom, ko se nanaša na raso (Li, 2012, 3; Plemenitaš, Krajnc, 2018).

Analize predsedniškega diskurza Baracka Obame o tematici nasilja nad pripadniki temnopolte skupnosti so še vedno relevantne, saj se policijski uboji temnopoltih državljanov nadaljujejo, rasne razdelitve, ki so posledica ameriške zgodovinske zapuščine, pa so še vedno problem. Rasne razlike, ki so del sedanje politične in kulturne razklanosti ZDA, so tako pod predsedovanjem Donaldu Trumpu ponovno dosegle vrelišče. Barack Obama je kot prvi temnopolti predsednik pomenil upanje za Ameriko onkraj rasnih razdelitev in je osvojil ljudi kot svež politični glas v kontekstu zgodovinskega bremena suženjstva in diskriminacije. Li (2012) v knjigi Označevanje brez navedbe o diskurzu o rasi v Obamovi dobi zapiše, da se Obama v govorih izogiba eksplicitnemu nanašanju na raso (Li, 2012, 6). Toni Morrison je v zvezi s tem uporabila koncept »jezik o rasi, jezik brez rase«, pri čemer je govorila o potrebi po eksplicitnem jeziku o rasi, ki ne bi bil omejevalen (Morrison, 1997, 9). Ko se je Barack Obama soočil s potrebo, da postane simbol enotnosti v postrasni družbi, obenem pa tudi osrednji glas temnopolte skupnosti, se je poskušal oprijeti koncepta Toni Morrison, da bi se pomaknil v vmesni prostor, ki ga odpira »jezik o rasi, jezik brez rase«. Različne študije so tako potrdile opažanja Li, da je ena od značilnosti Obamovega predsedniškega diskurza o rasnih



vprašanih kodiran diskurz o rasi. Roedinger (2008, 217) opaza Obamovo nagnjenost k signaliziranju brez eksplicitnega izražanja in zaključuje, da ta težnja izhaja iz Obamove želje po preseganju koncepta rase, kar pa mu ne uspe popolnoma. Ta težnja po implicitnem rasnem diskurzu je bila potrjena tudi s študijo o implicitnem in eksplicitnem izražanju pomenov, ki se nanašajo na raso v korpusu Obamovih predsedniških govorov (Plemenitaš, Krajnc, 2018).

V prispevku je analiziran diskurz Obamovih odzivov na smrtonosne posledice javnega nasilja nad temnopoltimi Američani. Analiza se osredotoča na izražanje stališč z diskurzno-analitičnega vidika. Glavni poudarek je na tem, kako Obama oblikuje svoj javni diskurz o tovrstnem nasilju ter njegovih moralnih in čustvenih posledicah z jezikovnim izražanjem treh vrst stališč. Pri tem gre za leksikalizacije vrednotenj, ki se nanašajo na vedenje ljudi (sodbe), čustva (afekt) in ocene estetsko-strukturnih prvin (ocenitev). Te tri vrste stališč so tu opredeljene kot diskurzni okviri ocenjevanja, ki na poseben način osvetljujejo in izpostavljajo udeležence diskurza. Prispevek je strukturiran tako, da je najprej predstavljen družbeni in kulturni kontekst sodobnih rasnih odnosov v ZDA. Sledi kratek oris teoretičnega modela, na katerem temelji študija štirih govorov. Sestavljajo ga jezikovne kategorije vrednotenja, ki sta jih predlagala Martin in White (2005), in teorije retoričnega okvirjanja (Kuypers, 2009; Entman, 2004; Lakoff, 2004; Dahl, 2015). Sledi poglavje, ki predstavlja analizo štirih govorov, v katerih se je Obama odzval na nasilno smrt članov afroameriške skupnosti in na pravne odločitve v zvezi s temi primeri. V treh govorih je nasilje vključevalo poboje mladih temnopoltih moških s strani belskih policistov (ali v primeru Trayvona Martina s strani pripadnika sosedske straže), v enem od govorov pa se je Obama odzval na množični umor temnopoltih faranov s strani belskega rasista. Namen analize je ugotoviti, kako v svoji retoriki o nasilju, ki izhaja iz rasnih delitev, Obama uporablja ocenjevalne okvire. Prispevek se zaključí s prikazom glavnih vzorcev v rabi ocenjevalnih okvirov v Obamovi retoriki o rasi in nasilju.

2 Obama in tema o rasi

Ko je Obama postal prvi temnopolti predsednik ZDA, so ljudje v njem videli simbol prihodnosti v obliki nove družbe, ki je preseгла rasne kategorije. S tem je vzbudil upanje, da bodo ZDA končno zmogle premagati rasne ovire ter zgodovinsko zapuščino suženjstva in rasizma. V povolilnih praznovanjih se je zdelo, da so te volitve spremenile pomen koncepta rase in da se je končno začela doba, o kateri je Martin Luther King govoril v govoru »Imam sanje«. Vendar je kmalu postalo jasno, da tudi s temnopoltim predsednikom sanje o preseganju zapuščine pristranskosti in diskriminacije ostajajo neuresničene. Obama je v poslovnem nagovoru (10. januarja 2017) izpovedal neizpolnjeno obljubo svojega zgodovinskega predsedovanja, ko je

priznal, da je treba raso nerazdeljeno Ameriko šele uresničiti in da »(R)asa ostaja močna in pogosto ločevalna sila v naši družbi« (www.americanrhetoric.com).

Zapuščina suženjstva je pustila sledi, ki jih še vedno čutijo številni Američani. Juliana Menasce Horowitz poroča, da po raziskavi raziskovalnega centra Pew, ki je bila izvedena junija 2019 (Menasce Horowitz, 2019), 63 % Američanov meni, da zapuščina suženjstva še vedno vpliva na položaj temnopoltih v ameriški družbi, bodisi v veliki meri bodisi nekoliko. Poleg tega ta raziskava kaže, da zlasti temnopolti odrasli Američani verjamejo, da suženjstvo še vedno vpliva na družbo, saj jih je več kot osem od desetih tega mnenja; pri tem jih 59 % meni, da zapuščina suženjstva močno vpliva na položaj temnopoltih Američanov. Delitev glede na raso je tu še posebej občutna, saj le 26 % belcev, 29 % Latinoameričanov in 33 % Azijcev pravi, da suženjstvo še vedno močno vpliva na položaj temnopoltih ljudi v ameriški družbi, čeprav večina v vsaki skupini misli, da je ta vpliv prisoten (Menasce Horowitz, 2019). Poleg tega je projekt časopisa *Guardian* Prešteti (The Counted) pokazal, da kljub temu, da mladi Afroameričani predstavljajo le 2 % celotnega prebivalstva ZDA, zabeležijo več kot 15 % vseh smrti, ki so jih statistike zaznale pri policijski uporabi smrtonosne sile. Leta 2015 je bilo število ubitih s strani policije petkrat večje med mladimi afroameriški moškimi kot med belimi moškimi iste starosti (The Counted, 31. december 2015). Da so stvari še bolj zapletene, obstajajo mnenja, tudi med nekaterimi temnopoltimi intelektualci, da gre pri zabeleženih stopnji teh pobojev za pretiravanje, ki škodi povezanosti ameriške družbe in škodljivo vpliva na temnopolto prebivalstvo.¹

Na začetku Obamovega predsedovanja nihče v Beli hiši ni želel govoriti o rasi (prim. Shear in Alcindor, 2017). Obama se je na raso prvič retorično osredotočil v času svoje predsedniške kampanje v govoru v Philadelphii 18. marca 2008. Ta govor je bil odziv na sporne pripombe duhovnika njegove cerkve, pastorja Wrighta. Govor v Philadelphii je retorična bravura, ki v ospredje postavi Obamov mešani rasni izvor kot simbol ameriške družbene DNK. Govor izpostavlja sporočilo, ki je ponavljajoči se vzorec v Obamovi retoriki, da je mogoče vse slabosti Amerike popraviti s pravicami, ki jih zagotavljajo temeljne vrednote države, ki so kot DNK, vpisan v ameriško ustavo (prim. Plemenitaš, 2008). Ta ideja je dobila retorične korenine, še preden je Obama izrazil svoje predsedniške ambicije. V slavnem govoru na demokratični konvenciji, ki ga je imel 27. julija 2004 (presidentialrhetoric.com), je odločno zanikal delitve glede na barvo kože: »Nismo črna Amerika in bela Amerika, latinska Amerika in azijska Amerika – smo Združene države Amerike.«

1 Wilfred Reilly, na primer, zapiše: »Ko je gibanje Black Lives Matter močno pretiravalo s stopnjo policijske brutalnosti in na koncu povzročilo reakcijo 'Ferguson effect', ki je zahtevala 3000 življenj, so se lahko radikalni aktivisti gibanja, ki so bili študenti podiplomskih šol, svobodno vrnili v svoje idilične kolidže. Medtem pa delavski prebivalci Ferguson niso imeli druge izbire, kot da ostanejo doma in gledajo, kako gorijo njihove soseske« (Quillette, 17. februar 2020).

Na začetku predsedovanja se je Obama odločil, da se bo osredotočil na skupna vprašanja, in se je tako izogibal govorjenju o rasi. To se je spremenilo leta 2009, ko je javno kritiziral aretacijo Henryja Louisa Gatesa mlajšega, afroameriškega profesorja s Harvarda. Obamova javna kritika belega policista, ki je Gatesa aretiral pred njegovo hišo, je bila sprejeta z nekaj nasprotovanjem, vse skupaj pa se je končalo razmeroma lahkotno, in sicer tako, da je Obama v Belo hišo oba moška povabil na spravno pivo. Toda naslednji incident, ki je Obamo spodbudil, da govori o rasi, je vključeval smrt nedolžnega temnopoltega mladeniča Trayvona Martina. Obama je v zelo osebem govoru o Martinovi smrti (19. julija 2013) poudaril, da bi bil Martin lahko njegov sin ali da bi bil lahko celo on sam Trayvon Martin. Tokrat so bile njegove pripombe deležne veliko večjega odobravanja, čeprav je bilo med belim prebivalstvom spet nekaj negativnih odzivov.

Po uboju Trayvona Martina je prišlo do niza policijskih ubojev neoboroženih temnopolnih, ki so odzvanjali v medijih, na primer ubojev Michaela Browna, Erica Garnerja, Tamerje Ricea, Walterja Scota in mnogih drugih, ki so izzvali frustracije in jezo pri širši javnosti, zlasti temnopolni skupnosti. Ti uboji so sprožili tudi danes izjemno močno gibanje Black Lives Matter, katerega glavni cilj je boj proti strukturni neenakosti, kot sta rasno profiliranje in pristranskost v ameriškem kazenskem sistemu.

Ko je v nasilju in protestih izbruhnila frustracija črne skupnosti, se Obama v javnem diskurzu ni mogel več izogniti vprašanju rase. Kot opažata Shear in Alcindor (2017), je Obama po umoru Michaela Browna in do konca svojega predsedovanja skušal najti retorično ravnotežje med podporo temnopolni skupnosti in trdom, da ne bi odtujil policije, kazenskega pravosodnega sistema in večinskega prebivalstva.

Eden zadnjih Obamovih predsedniških govorov je bil namenjen temnopolnim žrtvam morilca Dylana Roofa, ki je znan tudi kot »govor o milosti« (Grace Speech) (28. junij 2015). Govor o rasi iz predsedniške kampanje in govor o milosti ob koncu drugega mandata tako predstavljata skrajni točki Obamovega retoričnega predsedovanja. Medtem ko je bil govor o rasi znak optimizma in upanja v prihodnost, je bil govor o milosti znak poraza in katarze slovesa.

3 Ocenjevalni okviri

Spodaj predstavljena analiza govorov temelji na konceptu ocenjevalnih diskurzivnih okvirov, ki združujejo elemente iz dveh modelov analize diskurza: 1) jezikovnega modela jezika vrednotenja, ki sta ga razvila Martin in White (2005), in 2) teorije retoričnih okvirov, ki so jo razvili teoretiki komunikacije, na primer Kuypers (2009), Entman (1993) ter Pan in Kosicki (1993). Kot pravi Kuypers (2009), retorični okviri vidike zaznane resničnosti besedilno organizirajo s spodbujanjem določenih definicij

problemov, vzročnosti, moralnih ocen ali predlaganih rešitev. Entman (1993, 52) ponuja naslednjo opredelitev:

Okvir je sredstvo za osredotočanje na nekatere vidike zaznane resničnosti, tako da so bolj vidni v besedilnem sporočilu s poudarjanjem določene definicije problema, vzročne razlage, moralnega vrednotenja in/ali rešitve opisane ga problema (Entman, 1993).

Teorija okvirjanja na področju medijske komunikacije se večinoma osredotoča na okvirjanje kot izpostavljanje določenih idej o novinarskem poročanju. V nekaterih vidikih se okvirjanje tako prekriva s teorijo legitimizacijskih strategij, retorične argumentacije in toposov (na primer Wodak, 2017). Teorija okvirjanja ima diskurzivno-jezikovne korenine v 20. stoletju, na primer v semantiki okvirjanja, ki sta jo razvila Fillmore (1976) in Chafe (1977), vendar pa konceptualna osnova okvirjanja v teoriji komunikacije ne opredeljuje dovolj jasno, kateri jezikovni izrazi nakazujejo rabo okvirov. Kot omenja Skënderi Rakiplari (2020), je teorija okvirjanja v komunikaciji zelo heterogena, jezikovni pristopi pa so običajno osredotočeni na učinek leksikalnih izražanj, kot so metafore, primeri, klišeji, upodobitve in vizualne podobe (prim. Gamson in Modigliani, 1989). V kognitivnem jezikoslovju so okviri ožje opredeljeni kot »koherentno območje konceptualnega prostora«, ki ga je treba priklicati za popolno enciklopedično razumevanje besede ali konstrukcije (Croft, Cruse, 2004, 14).

Dahl (2015), ki se na področju diskurzivne analize zavzema za besedilno-jezikovni pristop k okvirjanju, koncept okvirjanja povezuje s teorijo jezika vrednotenja. Meni, da jezikovno izražanje okvirjanja temelji na leksikalnih izrazih, ki se nanašajo na določeno pomensko polje. Obenem (2015) poudarja, da teorija jezikovnega vrednotenja ponuja plodno osnovo, na kateri bi lahko preučevali učinke okvirjanja. Jezik vrednotenja, ki izraža stališča do tem v besedilu, je tako pomemben del besedilne organizacije zaznane resničnosti in ga je mogoče obravnavati kot osrednji mehanizem okvirjanja. Izrazi vrednotenja pomagajo poudariti ali izpustiti določene vidike resničnosti, tako da poudarijo nekatere udeležence diskurza in hkrati nakazujejo, kako so ti udeleženci ovrednoteni. V besedilno-jezikovnih študijah okvirjanja je zato smiselno začeti z analizo pomenov, ki izražajo stališča, da bi pokazali, kateri vidiki resničnosti so poudarjeni in v kakšni luči. Spodaj predstavljena študija izbranih govorov Baracka Obame na temo nasilja² ponazarja analizo leksikalnih izrazov vrednotenja z namenom prikazati, kako ocenjevalni okviri prispevajo k ustvarjanju diskurzivne podobe pojava nasilja nad temnopoltimi Američani. V analizi so ocenjevalni okviri opredeljeni kot vrednotenje oziroma izražanje stališč z leksikalnimi izrazi.

2 Tema nasilja v prepričevalnem diskurzu, ki je izražena s stopnjevanjem, je obravnavana pri Onič in Prajnč Kacijan (2020).

4 Gradivo in metodologija

Analiza vključuje štiri govore, v katerih je predsednik Obama nagovoril ameriške državljane po ubojih temnopoltih Američanov, zlasti po oprostilnih sodbah njihovih povzročiteljev. Analiza vključuje naslednje govore: 1) Opombe k Trayvonu Martinu (19. julij 2013), 2) Opombe po objavi odločitve velike porote v Fergusonu v državi Missouri (24. november 2014), 3) Izjava o Ericu Garnerju (3. december 2014) in 4) Izjava o streljanju v Charlestonu v Južni Karolini (18. junij 2015). Vsi govori so bili vzeti s spletne strani www.whitehouse.gov.

Ocenjevalni okviri, ki se kažejo v teh govorih, so določeni na podlagi leksikalizacije naslednjih vrst stališč oziroma vrednotenj (prim. Martin in White, 2005, 42–60): sodbe o družbenem spoštovanju, tj. presoje normalnosti (na primer naravno, nenaravno), zmožnosti (na primer močan, šibek), vztrajnosti (na primer potrpežljiv, nestrpen); sodbe o družbeni sankciji, tj. sodbe verodostojnosti (na primer verodostojen, varljiv) in primernosti (na primer moralna, nemoralna); izraze čustev (na primer vesel, žalosten); in ocenitev, tj. vrednotenje estetskih in strukturnih značilnosti (na primer lepo, grdo).³ Vse te kategorije so lahko pozitivne ali negativne. Namen spodaj predstavljene analize je ugotoviti, kateri udeleženci v diskurzu so izpostavljeni z vidika različnih ocenjevalnih okvirov in kako so različne vrste ocenjevalnih okvirov med seboj povezane pri interpretaciji rasnih delitev, povezanih z nasiljem. Analiza se osredotoča na eksplicitne izraze vrednotenja in vrednotenja, ki jih lahko posredno izpeljemo na podlagi eksplicitnih izrazov vrednotenja.

5 Ugotovitve in razprava

Kvantitativne ugotovitve so predstavljene v tabelah (tabele 1–8), ki prikazujejo deleže različnih vrst vrednotenj in čustev v posameznih analiziranih govorih.⁴ Ti rezultati so nato interpretirani z vidika učinkov uporabljenih ocenjevalnih okvirov.

5.1 Govor 1

Predsednik Obama je imel govor o Trayvonu Martinu 19. julija 2013, po oprostitvi Georgea Zimmermana, ki je trdil, da je Martina ubil v samoobrambi.

3 Treba je dodati pojasnilo, da v tej analizi kategorija ocenitve nekoliko odstopa od definicije, ki sta jo predlagala Martin in White (2005), ki ocenitev opredeljujeta kot vrednotenje stvari. V tej študiji je ocenitev omejena na vrednotenje, ki izpostavlja estetske ali strukturne značilnosti (podkategorija kompozicije; prim. Martin in White, 2005, 56), medtem ko je vrednotenje, ki je metonimično povezano z vedenjem ali čustvi (na primer plemenit govor, žalostno pismo), uvrščeno v kategorijo sodb oziroma čustev.

4 Ocenitve estetskih in strukturnih lastnosti, ki so bile določene zgolj v nekaj primerih, niso predstavljene v tabelah.

Tabela 1: Vrednotenje v govoru o Trayvonu Martinu: kategorije sodb

	Št. pojavitev	Odstotki
Poz. spoštovanj.	36	35,6
Neg. spoštovanj.	24	23,8
Poz. sankcija	21	20,8
Neg. sankcija	20	19,9
Skupaj	101	100

Tabela 2: Vrednotenje v govoru o Trayvonu Martinu: kategorije čustev

	Št. pojavitev	Odstotki
Poz. čustvo	4	33,3
Neg. čustvo	8	66,7
Skupaj	12	100,0

Tabeli 1 in 2 kažeta, da je v tem govoru najpomembnejša kategorija pozitivnega spoštovanja, saj je osrednji ocenjevalni okvir za obravnavo uboja Trayvona Martina. Pozitivni okvir družbenega spoštovanja v ospredje postavlja temnopolt skupnost kot dobro informirano skupnost, ki se dobro zaveda lastne odgovornosti za izboljšanje življenja temnopoltih Američanov. S tem ko govornik pozornost preusmeri na odgovornost in izkušnje temnopolte skupnosti, sam uboj ni več v središču govora⁵ (*Now, this isn't to say that the African American community is naïve about the fact that African American young men are disproportionately involved in the criminal justice system*). S pomočjo okvira pozitivnega spoštovanja (i.e. samozavedanje o odgovornosti) Obama uvede tudi dva negativna okvira: negativno sankcijo (*violence that takes place in ... black neighbourhoods is born out of a very violent past*) in negativno spoštovanje (*poverty and dysfunction that we can see in those communities*), ki nakazujeta probleme temnopoltih skupnosti in njihove zgodovinske korenine (*They understand that some of the violence that takes place in poor black neighbourhoods ... is born out of a very violent past, and that poverty and dysfunction that we see in those communities can be traced to a very difficult history*).

Obama se vzdri neposredne kritike samega uboja, tako da ta dogodek z okvirom negativnega čustva opredeli kot nekaj tragičnega. Hkrati se osredotoča na pozitivne okvire družbenega spoštovanja, kot so vrednotenja, ki poudarjajo nauke, ki jih je mogoče potegniti iz tega dogodka, in izboljševanje odnosov v prihodnosti. Obama uporablja okvire pozitivnega spoštovanja, da usmeri pozornost na usposabljanje policijskih sil in na podpiranje razvoja mladih afroameriških moških. Ta okvira poveže v medsebojni odvisnosti, ko nakaže, da učinkovitejše policijsko delo prispeva h krepitvi

5 Izrazi za vrednotenje, ki so relevantni za analizo, so označeni z debelim tiskom.

vloge mladih temnopoltih. Poleg tega se osredotoča na dodatno izobraževanje policije z uporabo okvira pozitivne družbene sankcije (*done in a **fair and straightforward** way*) in okvira pozitivnega družbenega spoštovanja (*it would allow them to do their jobs **better***). Ta okvira predstavi v medsebojni vzročni povezanosti (*And initially, the police department across the state were resistant, but actually they came to recognize that if it was done in a **fair and straightforward** way it would allow them to do their jobs **better** ... figure out how are we doing a **better** job helping young African American men feel that they are a full part of this society – that would be a pretty **good** outcome from what was obviously a **tragic** situation*).

Uboj je v govoru večkrat označen kot tragičen ali tragedija, kar je oznaka, ki bolj poudarja negativno čustvo kot moralno presojo in se izogiba neposrednemu obtoževanju. V kategoriji čustev so v ospredju splošna negativna čustva, ki jih je povzročil uboj (*there's a lot of **pain** about what happened here*). Okvir negativnega čustvovanja je nato poudarjen v Obamovih osebnih negativnih izkušnjah iz mladosti, s katerimi pozove javnost, naj se poistoveti z njim kot temnopoltim mladeničem (*There are very few African American men in this country who haven't had the experience of being followed when they were shopping in a department store. That includes me. There are very few African American men who haven't had the experience of walking across the street and hearing locks click on the doors of cars. That happens to me – at least before I was senator*).

Tovrstna osebna zgodba omogoča vpogled v predsednikov čustveni svet in vabi občinstvo k poistovetenju. Hkrati pa Obama podvomi v idejo o vladnih pogovorih o rasi, pri čemer uporablja okvir negativne ocenitve takšnega institucionaliziranega pogovora kot okornega (***stilted** ... talk*). Govor o Trayvonu Martinu se v kategoriji ocenitve nekoliko razlikuje od drugih analiziranih govorov, saj vsebuje več izrazov, ki bi lahko bili v prvi vrsti opredeljeni kot ocenitve oblike, tako negativne (***stilted talk, ambiguous messages***) kot pozitivne (***clear expectations, a more perfect union***). Govor se zaključuje z omembo ZDA kot popolnejše zveze. Ta okvir poudarja ameriške ideale z okvirom pozitivne ocenitve o popolnosti, to pa je obenem podlaga za pozitivno spoštovanje in sankcijo. Uporaba neobičajne primerjalne oblike pridevnika popoln (*a more **perfect** union*) izraža negativno vrednotenje s pomočjo pozitivnega okvira in ustvarja svojevrstno protislovje: še vedno je mogoče izboljšati zvezo, ki je popolna.

5.2 Govor 2

Tabeli 3 in 4 kažeta rezultate analize Obamovega govora o Michaelu Brownu (24. november 2014), ki je bil odziv na oznanitev, da velika porota v Fergusonu ni obtožila policistov, ki so bili odgovorni za Brownovo smrt.

Tabela 3: Vrednotenje v govoru o Michaelu Brownu: kategorije sodb

	Št. pojavitev	Odstotki
Poz. spoštovanj.	17	23,6
Neg. spoštovanj.	6	8,3
Poz. sankcija	26	36,1
Neg. sankcija	23	31,9
Skupaj	72	100,0

Tabela 4: Vrednotenje v govoru o Michaelu Brownu: kategorije čustev

	Št. pojavitev	Odstotki
Neg. čustvo	7	100,0
Skupaj	7	100,0

Analiza kaže, da glavni ocenjevalni okviri v govoru o Michaelu Brownu označujejo pozitivno in negativno sankcijo. Obama uporablja oba okvira, ko apelira na obe nasprotujoči si strani, temnopolto skupnost in organe pregona, ter ju prosi, naj preprečita nasilje in ostaneta mirni. Pozitivni okvir predstavlja družino ubitega temnopoltega mladeniča kot model dobrega vedenja (*Michael Brown's parents understand what it is to be **constructive***). Okviri pozitivne in negativne sankcije, ki poudarjajo nasprotje med mirnim vedenjem in nasiljem protestnikov, so tesno prepleteni v celotnem govoru. To prepletanje negativnih in pozitivnih okvirov hkrati opredeljuje tako protestnike kot policijo ter tako nasprotujoči si skupini združuje s pomočjo okvira miru in okvira nasilja (*But I join Michael's parents in asking anyone who protests this decision to do so **peacefully** ... I also appeal to the law enforcement officials in Ferguson and the region to show **care and restraint** in managing **peaceful** protests that may occur; there's never an excuse for **violence***). Obama uporabi tudi metasporočila, ko medije opozori na njihovo pristransko okvirjanje (*On the other hand, those who are only interested in focusing on the **violence** ... need to recognize that we do have work to do here*).

Podobno kot v govoru o Trayvonu Martinu je uboj okvirjen z negativnimi čustvi kot tragedija, pa tudi pozitivno, kot dogodek, iz katerega se lahko nekaj naučimo in je vzpodbuda za izboljšanje vedenja policije (*the lessons that we draw from these tragic events*). Obama v kategoriji čustev najprej izpostavi čustveno trpljenje temnopolte skupnosti, nato pa nasprotujoči si strani združi v okviru negativnih čustev na obeh straneh, ki se kažejo kot vzajemno nezaupanje organov kazenskega pregona in temnopolte skupnosti. Obe strani združi tudi v okvir pozitivne sankcije, ko poudari, da dobri ljudje obstajajo na vseh straneh razprave (*And there are **good** people on all sides of this debate, as well as in both Republican and Democratic parties, that are interested not only in **lifting up best practices***).

5.3 Govor 3

V tabelah 5 in 6 so prikazani rezultati analize Obamovega govora o smrti Erica Garnerja (3. december 2014), ki je sledil še eni odločitvi velike porote, da ne obtoži policistov, vpletenih v uboj temnopoltega moškega.

Tabela 5: Vrednotenje v govoru o Ericu Garnerju: kategorije sodb

	Št. pojavitev	Odstotki
Poz. spoštovanj.	7	21,9
Neg. spoštovanj.	2	6,3
Poz. sankcija	10	31,3
Neg. sankcija	13	40,6
Skupaj	32	100,0

Tabela 6: Vrednotenje v govoru o Ericu Garnerju: kategorije čustev

	Št. pojavitev	Odstotki
Poz. čustvo	2	22,2
Neg. čustvo	7	77,8
Skupaj	9	100,0

Govor o Ericu Garnerju je zelo podoben govoru o Michaelu Brownu, saj se ocenjevalni okviri uporabljajo za osvetlitev obnašanja dveh razdeljenih skupnosti – protestnikov in policije. Omemba uboja je nevtrarno označena z glagolom *interact*, ki nima eksplicitnega ocenjevalnega okvira (*police officers who have interacted with an individual, with Eric Garner*). Negativna čustva se nanašajo na čustvene odzive temnopolte skupnosti po uboju in odzive na razglasitev rzsodbe, pozitiven vpliv pa se nanaša na okvir zaupanje, ki ga je treba doseči med razdeljenima skupnostma.

Glavni ocenjevalni okvir je sestavljen iz prepletanja negativne in pozitivne sankcije, ki osvetlujeta vedenje obeh nasprotujočih si strani. Kot v govoru o Michaelu Brownu tudi tu opazimo težnjo k posrednemu izražanju negativne sankcije s poudarkom na pozitivnem vedenju (*Those who have protested **peacefully** across our great nation*). Pozitivna sankcija okvirja tudi zaželeni prihodnji odnos med skupnostma (*we **strengthen the relationship** between law enforcement and communities of color ...*), medtem ko negativna sankcija večinoma okvirja vedenje policije (*law enforcement is **not working** with them in a **fair** way*). Negativna sankcija je posredno nakazana tudi skozi negativna čustva temnopolte skupnosti kot odziv na pristranskost organov pregona (*the **concern** on the part of too many minority communities that law enforcement is not working with them in a fair way; and minority communities that feel the **bias***). Vendar pa so okviri, ki izražajo negativne sankcije, ki okvirjajo dejanja policije, pogosto postavljeni v neposredni bližini pozitivnih

okvirov, ki poudarjajo predanost vlade (*we are going to be **scrupulous** in investigating cases where we are **concerned** about the **impartiality** and **accountability**) in ukrepe za izboljšanje policijskega usposabljanja (*we are going to take steps to **improve** the training and the work with state and local governments when it comes to policing in communities of color*).*

Zanimivo je, da obstaja tudi velik delež pozitivnih okvirov, ki se nanašajo neposredno na delo policistov. Ti so v okviru pozitivnega spoštovanja predstavljeni kot pogumni in požrtvovalni (*law enforcement has an **incredibly difficult** job; every man and woman are putting their lives at risk to protect us*). Govor naredi tudi vzročno povezavo med okviroma pozitivnega čustva (zaupanje) in pozitivnega spoštovanja (uspešnost), pri čemer je pozitivno čustvo predstavljeno kot predpogoj za pozitivno spoštovanje (*They're only going to be able to do their job **effectively** if everybody has **confidence** in the system*).

Na koncu tega govora Obama uporabi okvir negativne sankcije, tako da z njim poenoti nasprotujoče si strani. Obenem z zanikanjem deljenja problemov glede na rasne kategorije te kategorije ponovno postavi v ospredje (*this is an American problem, and not just a black problem or a brown problem or a Native American problem, When anybody in this country is not treated equally under the law, that's a problem*). Ta način izpostavljanja problemov s pomočjo njihovega zanikanja je podoben glavni tezi Obamovega govora na demokratski konvenciji 27. julija 2004, s katerim je stopil na osrednjo ameriško politično sceno.

5.4 Govor 4

V preglednicah 7 in 8 so prikazani rezultati analize Obamovega govora o streljanju v Charlestonu (18. junij 2015), v katerem se je odzval na množični umor temnopoltih faranov v cerkvi Emanuel AME s strani belskega rasista Dylana Roofa.

Tabela 7: Vrednotenje v govoru o Charlestonu: tipi sodb

	Št. pojavitev	Odstotki
Poz. spoštovanj.	12	23,1
Neg. spoštovanj.	8	15,4
Poz. sankcija	18	34,5
Neg. sankcija	14	26,9
Skupaj	52	100,0

Tabela 8: Vrednotenje v govoru o Charlestonu: kategorije čustev

	Št. pojavitev	Odstotki
Poz. čustvo	9	42,9
Neg. čustvo	12	57,1
Skupaj	21	100,0

Incident v Charlestonu se od prejšnjih treh razlikuje po tem, da je bil umor jasno motiviran z rasnim sovraštvom. Poleg tega se ta govor od ostalih treh razlikuje po tem, da gre za odziv na sam pobjoj, ne pa na sodno odločitev o uboju. Tako kot v prejšnjih govorih so izrazi pozitivne in negativne sankcije glavni ocenjevalni okvir. V govoru o umorih v Charlestonu se pozitivni okviri osredotočajo na cerkveno kongregacijo in njeno vlogo v temnopolti skupnosti. Pozitivna sankcija in spoštovanje, ki člane cerkve poudarjata kot plemenite in požrtvovalne, tudi posredno temeljita na pozitivnih čustvih in spoštovanju ljudi, ki so jim člani te skupnosti priskočili na pomoč (*they opened their doors to strangers who might enter a church in search of healing and redemption*). Okvir pozitivnega čustva pa je uporabljen tudi za cerkev kot mesto ozdravitve (*a place in which we seek solace and we seek peace*), kar ustvarja oster kontrast s pobjojem, ki se je zgodil v cerkvi. Cerkev je dodatno označena s pozitivno sankcijo kot sveto mesto, ki temelji na širši zgodovinski vlogi črnih cerkva v boju za svobodo temnopoltih ljudi v ZDA (*This is a place of worship that was founded by African Americans seeking liberty; This is a sacred place in the history of Charleston and in the history of America*).

Negativna sankcija, ki okvirja uboje, se od drugih govorov razlikuje tudi po tem, da so poboji sprva izrecno opredeljeni z negativno sankcijo kot umor. Vendar pa so pozneje, podobno kot v drugih govorih, dodatno okvirjeni z negativnim čustvom kot tragedija (*any death of this sort is a tragedy. Any shooting involving multiple victims is a tragedy*). Ob koncu govora Obama prehaja od rasne identitete do že ustaljene retorike odmikanja pozornosti od rase z okviri, ki raso presegajo kot osrednjo relevantno kategorijo. V tem govoru to doseže tako, da se osredotoči na rasno nevtralno temo problema nadzora nad uporabo orožja, pri čemer uporabi negativno čustvo sovraštva kot združevalni okvir, ki v svoji negativnosti presega rasno razdelitev (*And we know hatred across races and faiths poses a particular threat to our democracy and our ideals*). Govor o Charlestonu ima v primerjavi z drugimi govori večji delež čustev, negativnih in pozitivnih (*But I don't need to be constrained by the emotions that tragedies like this raise. Now is the time for mourning and for healing*). Zaključni se z odstavkom, napolnjenim s katarzičnimi pozitivnimi čustvi ljubezni in upanja (*And with our prayers and our love, and the buoyancy of hope, it will rise again*).

V tabeli 9 sta prikazana število pojavitev in gostota ocenjevalnih okvirov na 100 besed (v oklepaju) za vse štiri govore. Podatki kažejo na pomembno vlogo sodb sankcije in spoštovanja, pri čemer pozitivne sodbe prevladujejo nad negativnimi v večini primerov (z izjemo sodbe v kategoriji sankcije v govoru o Ericu Garnerju). Ugotovitve analize kažejo, da čustva na splošno igrajo manjšo vlogo v primerjavi s sodbami v kategoriji sankcij in spoštovanja. Edino odstopanje pri čustvih je govor o Charlestonu, kjer imajo čustva, tako pozitivna (1,02) kot negativna (1,37), podobno pomembno vlogo kot sodbe. Sklepamo lahko, da vloga čustev v tem govoru izhaja iz tega, da je bil neposreden odziv na pobjoj, ne pa na sodne odločitve, povezane z ubojem. Pri izrazih

čustev se je tudi pokazalo, da v vseh štirih govorih negativna čustva igrajo bolj izrazito vlogo kot pozitivna čustva.

Tabela 9: Število pojavitev in gostota vrednotenja v vseh štirih govorih

	Govor o Trayvonu Martinu	Govor o Michaelu Brownu	Govor o Ericu Garnerju	Govor o Charlestonu
Poz. sodba/spoštovanje	36 (1,66)	17 (1,26)	7 (0,67)	12 (1,37)
Neg. sodba/spoštovanje	24 (1,11)	6 (0,44)	2 (0,19)	8 (0,91)
Poz. sodba/sankcija	21 (0,97)	26 (1,93)	10 (0,97)	18 (2,05)
Neg. sodba/sankcija	20 (0,92)	23 (1,71)	13 (1,26)	14 (1,6)
Poz. čustvo	4 (0,18)	-	2 (0,19)	9 (1,02)
Neg. čustvo	8 (0,37)	7 (0,52)	7 (0,67)	12 (1,37)
Skupaj	113 (5,23)	79 (5,87)	41 (3,98)	73 (8,34)

6 Zaključek

Analiza govorov predsednika Obame o poboju temnopoltih mladeničev kaže na določen vzorec v rabi ocenjevalnih okvirov: Obama teži k uporabi negativnih okvirov v kategoriji spoštovanja, s katerimi opozarja na probleme, ki izvirajo iz obstoječe rasne delitve, in njihove zgodovinske korenine, ter k uporabi negativnih okvirov v kategoriji sankcije, pri čemer izpostavlja nepravilnosti v ravnanju s člani temnopolte skupnosti na eni strani in nasilno vedenje protestnikov na drugi. Hkrati Obama negativne okvire v kategoriji spoštovanja in sankcij uravnoteži s pozitivnimi okviri, ki poudarjajo zaželeno vedenje in potencial za izboljšanje. Analiza je tako pokazala, da pozitivni okviri sodb presegajo negativne okvire v treh od štirih govorov. V primerjavi s sodbami imajo čustva manj pomembno vlogo, z izjemo govora o Charlestonu. Analiza je še pokazala, da v govorih izrazi negativnih čustev prevladujejo nad izrazi pozitivnih čustev, kar kaže na to, da Obama negativna vrednotenja lažje izraža z izrazi negativnih čustev kot negativnih sodb.

Še ena značilnost pri rabi ocenjevalnih okvirov se kaže v tem, da Obama okvire večkrat poveže v vzročno-posledična razmerja. Tako, na primer, poveže pozitivno sankcijo in pozitivno spoštovanje, ko poudari, da je izboljšanje policijskega usposabljanja povezano s poštenostjo in odkritostjo reform. Značilnost Obamove rabe ocenjevalnih okvirov je tudi v tem, da negativne sodbe pogosto izraža posredno, skozi pozitivne okvire. Tako, na primer, hvali vedenje mirnih protestnikov, da bi izpostavil nezaželeno vedenje nasilnih protestnikov. Na podoben način uporablja pozitivne okvire, kot so potencial za napredek in zaželeno izboljšavo, da bi z njimi izpostavil negativne pojave ameriške družbe. Njegov osrednji namen tako ni pripisovanje krivde in

odgovornosti, temveč želja po preseganju delitev, umirjanju nasprotujočih si strani in preprečevanju nadaljnjih družbenih napetosti. S tem namenom Obama nasprotujoči si strani pogosto združi v enake pozitivne ali negativne okvire in se obenem izogiba delitvam ocenjevalnih okvirov glede na raso (*it is an **American problem, hatred across races and faiths** poses a particular threat to **our** democracy and **our** ideals*). Takšno izražanje pa je skladno s splošno težnjo Obamove predsedniške retorike in odraža njegovo edinstveno vlogo kot prvega temnopoltega ameriškega predsednika.

Literatura

- Chafe, W., The recall and verbalization of past experience, v: *Current Issues in Linguistic Theory* (ur. Cole, R. W.), Indiana 1977, str. 215—246.
- Croft, W., Cruse, D. A., *Cognitive Linguistics*, Cambridge 2004.
- Dahl, T., Contested science in the media: Linguistic traces of news writers' framing activity, *Written Communication* 32 (1), 2015, str. 39—65.
- Fillmore, C. J., The need for a frame semantics within linguistics, v: *Statistical Methods in Linguistics* 12 (ur. Karlgren, H.), Stockholm 1976, str. 5—29.
- Gamson, W. A., Modigliani, A., Media discourse and public opinion: A constructionist approach, *American Journal of Sociology* 95, 1989, str. 1—37.
- Entman, R. M., Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm, *Journal of Communication* 43, 1993, str. 51—58.
- Entman, R. M., *Projections of Power: Framing News, Public Opinion, and U.S. Foreign Policy*, Chicago 2004.
- Križan, A., The Persuasive Mechanism of Monoglossic Propositions in Advertisements, *Ars & Humanitas* 14/1, 2020, str. 171—185.
- Kuypers, J. A., *Presidential Crisis Rhetoric and the Press in the Post-Cold War World*, Westport, London 1997.
- Kuypers, J. A., Framing Analysis from a Rhetorical Perspective, v: *Doing News Framing Analysis: Empirical and Theoretical Perspective* (ur. Angelo, P. D., Kuypers, J. A.), New York 2009, str. 286—311.
- Lakoff, G., *Don't Think of an Elephant: Know your values and frame the debate – The essential guide for progressives*, White River 2004.
- Li, S., *Signifying without Specifying. Racial Discourse in the Age of Obama*, New Brunswick, New Jersey, London 2012.
- Martin, J. R., White, P. R. R., *The Language of Evaluation. Appraisal in English*, London 2005.
- Menasce Horowitz, J., Most Americans say the legacy of slavery still affects black people in the U.S. today, Pew Research Center, 17. junij 2019, <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/06/17/most-americans-say-the-legacy-of-slavery-still-affects-black-people-in-the-u-s-today/> (Dostop 20. feb. 2020).
- Morrison, T., Home, v: *The House that Race Built* (ur. Lubiano, W.), New York 1997, str. 3—12.
- Obama, B., Presidential Farewell Address, 10. januar 2017, <http://www.americanrhetoric.com/barackobamaspeeches.htm> (Dostop 20. jan. 2020).
- Onič, T., Prajnč Kacijan, N., Repetition as a Means of Verbal and Psychological Violence in Interrogation Scenes from Contemporary Drama, *Ars & Humanitas* 14/1, 2020, str. 13—26.

- Pan, Z., Kosicki, G. M., Framing analysis: An approach to news discourse, *Political Communication* 10, 1993, str. 55—75.
- Plemenitaš, K., How to be presidential: An analysis of Barack Obama's speech on race. *Maribor International Review* 1/1, 2008, str. 64—70.
- Plemenitaš, K., Krajnc, Ž., The implicitness of race in American political discourse: A study of Barack Obama's rhetoric, *Annales. Series Historia et Sociologia* 28/2, 2018, str. 309—325.
- Reilly, W., Sorry, New York Times, But America Began in 1776, *Quillette*, 17. feb. 2020, <https://quillette.com/>.
- Roediger, D. R., *How Race Survived U.S. History: From Settlement to Slavery to the Obama Phenomenon*, New York 2008.
- Shear, M. D., Alcindor, Y., Jolted by Deaths, Obama Found His Voice on Race, *The New York Times*, 14. jan. 2017, <https://www.nytimes.com/2017/01/14/us/politics/obama-presidency-race.html> (Dostop 22. jan. 2020).
- Skënderi Rakiplari, E., A framing analysis to the debate about foreign waste import in Albania, *Ars & Humanitas* 14/1, 2020, str. 215—229.
- The Counted, 31. dec. 2015, [Http://www.theguardian.com/us-news/series/counted-us-police-killings](http://www.theguardian.com/us-news/series/counted-us-police-killings) (Dostop 28. dec. 2019).
- Wodak, R., »Strangers in Europe«. A Discourse-Historical Approach to the Legitimation of Immigration Control 2015/16, v: *Advancing Multimodal and Critical Discourse Studies* (ur. Zhao, S., Djonow, E., Björkvall, A., Boeriis, M.), London 2017, str. 31—50.

Govori Baracka Obame:

- Remarks by the President on Trayvon Martin, 19. julij 2013, www.whitehouse.gov.
- Remarks by the President After the Announcement of the Decision by the Grand Jury in Ferguson, Missouri, 24. nov. 2014, www.whitehouse.gov.
- President Obama's Statement on Eric Garner, 3. dec. 2014, www.whitehouse.gov.
- The Statement by the President on the Shooting in Charleston, South Caroline, 18. junij 2015, www.whitehouse.gov.

Katja Plemenitaš

Okvirjanje nasilja v predsedniškem diskurzu: študija govorov Baracka Obame

Ključne besede: okviri vrednotenja, nasilje nad temnopoltimi Američani, Obama, predsedniška retorika

V prispevku so obravnavane značilnosti sodobne ameriške predsedniške politične retorike s posebnim poudarkom na govorih Baracka Obame, s katerimi se je odzval na uboje temnopoltih Američanov. Trije od analiziranih govorov vsebujejo Obamov odziv na sodne odločitve,

ki so zavrnilo obtožbo policistov, odgovornih za uboj, v enem od govorov pa se je odzval na množični umor temnopolnih faranov s strani belega skrajneža. Študija temelji na analizi jezikovnih kategorij vrednotenja, ki so pojmovane kot okviri vrednotenja. Okviri vrednotenja udeležence v diskurzu osvetlijo s presojami vedenja in pripisovanja čustev ter z vrednotenjem predmetov in pojavov. Koncept okvirov vrednotenja temelji na spoznanjih teorije medijske komunikacije in teorije jezika vrednotenja v sistemsko-funkcijskem jezikoslovju. Ugotovitve analize kažejo, da Obama uporablja preplet pozitivnih in negativnih vrednotenj različnih vrst, da bi presegel rasno kategorizacijo in se izognil neposrednemu pripisovanju krivde. Raziskava pokaže tudi, da Obama rasne razdelitve pogosto uokvirja tako, da udeležence na nasprotnih straneh poenoti z istim okvirom.

Katja Plemenitaš

Framing violence in presidential discourse: A study of Barack Obama's speeches

Keywords: evaluative frames, violence against black Americans, Obama, presidential rhetoric

The paper discusses the characteristics of modern American presidential political rhetoric with special reference to Barack Obama's speeches in which he addressed the highly publicized killings of black Americans. Three of the analysed speeches contain Obama's rhetorical reaction to the judicial decisions not to indict the police officers responsible for the killings, while one speech gives his immediate reaction to the mass murder of black parishioners by a white supremacist. The study is based on the discourse-linguistic analysis of attitudinal meanings and their functions, which are conceptualized as evaluative frames. Evaluative frames are used to highlight different kinds of discourse participants through judgments of behaviour, attributions of emotions and evaluations of semiotic phenomena and objects. The theoretical framework for the different categories of evaluative frames is based on the theory of news framing and theory of evaluative language within systemic-functional linguistics. The findings of the analysis show that Obama uses an interplay of positive and negative evaluations of different kinds to transcend racial categorizations and avoid a direct attribution of blame. When he acknowledges the continuing relevance of the racial divide in US society, he often applies evaluative frames in such a way that they unify rather than divide the discourse participants on both sides of the divide.

O avtorici

Katja Plemenitaš deluje na Oddelku za anglistiko in amerikanistiko Filozofske fakultete Univerze v Mariboru, kjer poučuje predmete iz angleške slovnice in teme iz diskurzne analize ter jezika in spola. V svojim raziskovanju se osredotoča na povezave med sistemsko funkcijskim

jezikoslovjem in kognitivnim jezikoslovjem ter njuno aplikacijo v besedilni analizi, zanima pa se tudi za jezikovne vidike prepričevanja v množični komunikaciji in značilnosti političnega diskurza. Svoje raziskovalno delo je objavila v različnih člankih in v znanstveni monografiji.

About the author

Katja Plemenitaš works in the Department of English and American Studies of the Faculty of Arts, University of Maribor, where she teaches courses in English grammar, discourse analysis and linguistic gender. Her research focuses on connections between systemic functional linguistics and cognitive linguistics and their application in textual analysis. She is also interested in the linguistic aspects of persuasion in mass communication and features of political discourse. She has published several articles in scholarly journals and a monograph.